

**การประเมินผลโครงการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เขตสุขภาพที่ 9**

ชื่อผู้เขียน/ผู้จัดทำ/ผู้วิจัย/เจ้าของผลงาน

1. นางอารยา อินทะ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
2. นายสมรัฐ นัยรัมย์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตสุขภาพที่ 9
2. เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานมาตรฐานการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบการศึกษา

การวิจัยนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินของ Daniel L. Stufflebeam (Stufflebeam’s CIPP model)⁽⁵⁾ โดยมีการประเมินบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ของโครงการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประกอบด้วย เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตสุขภาพที่ 9 จำนวน 855 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ เทศบาลทุกระดับในเขตสุขภาพที่ 9 ที่สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนา EHA ในปีงบประมาณ 2558-2560 จำนวน 190 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินมาตรฐานEHAของกรมอนามัย จำนวน 9 ระบบ 20 ประเด็นงาน (EHA1000-9000)
2. แบบสอบถามการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตสุขภาพที่ 9

การทดสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา รวมถึงโครงสร้างของชุดคำถามที่ใช้วัดตัวแปรต่างๆ แล้วทำการปรับแก้ไขแบบสอบถาม เพื่อให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การทดสอบความเชื่อมั่นของชุดคำถามที่ใช้วัดตัวแปร (Reliability of Measurement) ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างแล้วไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริงกับผู้รับผิดชอบงานEHA ของเทศบาลอื่น ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินในครั้งนี้ แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการคำนวณค่าสถิติพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลผลการดำเนินงานEHA องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาล ระหว่างปีงบประมาณ 2558-2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ทำการเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย และนำเสนอในรูปแบบภูมิประกอบคำบรรยาย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจ และการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's Scale) วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) แปลผลเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 แสดงว่า ระดับความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 แสดงว่า ระดับความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 แสดงว่า ระดับความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 แสดงว่า ระดับความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 แสดงว่า ระดับความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับมีค่าเท่ากับ 0.8 ซึ่งได้ค่ามาจากการคำนวณโดยสมการทางคณิตศาสตร์⁽⁶⁾ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

4. ข้อมูลความต้องการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดลำดับความสำคัญลำดับที่ 1-5 แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดย

หมายเลข 1 คือ มีความต้องการพัฒนา เป็นลำดับที่ 1

หมายเลข 2 คือ มีความต้องการพัฒนา เป็นลำดับที่ 2

หมายเลข 3 คือ มีความต้องการพัฒนา เป็นลำดับที่ 3

หมายเลข 4 คือ มีความต้องการพัฒนา เป็นลำดับที่ 4

หมายเลข 5 คือ มีความต้องการพัฒนา เป็นลำดับที่ 5

5. ข้อมูลความพึงพอใจต่อโครงการฯ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's Scale) วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) แปลผลเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 แสดงว่า ระดับความพึงพอใจต่อการโครงการฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 แสดงว่า ระดับความพึงพอใจต่อการโครงการฯ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 แสดงว่า ระดับความพึงพอใจต่อการโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 แสดงว่า ระดับความพึงพอใจต่อการโครงการฯ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 แสดงว่า ระดับความพึงพอใจต่อการโครงการฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับมีค่าเท่ากับ 0.8 ซึ่งได้ค่ามาจากการคำนวณโดยสมการทางคณิตศาสตร์⁽⁶⁾ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

6. ข้อมูลความสัมพันธ์วิเคราะห์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ (correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศของกลุ่มตัวอย่างและระดับความพึงพอใจต่อโครงการฯ โดยมีการกำหนดสมมติฐานและระดับนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

สมมติฐานทางสถิติ

$H_0 : \rho = 0$ (เพศไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจต่อโครงการฯ)

$H_1 : \rho \neq 0$ (เพศมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจต่อโครงการฯ)

กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = .05$

7. ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จับประเด็นเนื้อหาตามหัวข้อแบบสอบถามให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาข้อมูล

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยกรมอนามัย และได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยได้ ตามใบรับรองโครงการวิจัย รหัสโครงการวิจัย 209 ลงวันที่ 27 เมษายน 2561 และได้รับอนุญาตดำเนินการวิจัยจากแหล่งข้อมูล

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน โดยนำแนวคิดและโมเดลการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตสุขภาพที่ 9 และเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงกระบวนการมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ เทศบาลทุกระดับในเขตสุขภาพที่ 9 ที่สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนา

EHA ในปีงบประมาณ 2558-2560 จำนวน 190 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินมาตรฐาน EHA กรมอนามัย และแบบสอบถามการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เขตสุขภาพที่ 9 ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.42 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 35.96 มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนัก/กอง และส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.96 มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการฯ เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบโครงการฯ ผลการประเมินด้านบริบทพบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด (\bar{x} =3.96, S.D.=0.57) ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด (\bar{x} =3.16, S.D.=0.68) ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด (\bar{x} =3.63, S.D.=0.78) ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด (\bar{x} =3.61, S.D.=0.66) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.77 มีความพึงพอใจต่อโครงการฯ ซึ่งอยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด (\bar{x} =3.91, S.D.=0.65) เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศของกลุ่มตัวอย่างกับระดับความพึงพอใจต่อโครงการฯ โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจต่อโครงการฯ

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2560-2564. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2560. โรงพิมพ์ศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2560.
2. กรมอนามัย. การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Environmental Health Accreditation : EHA); 2558.
3. กรมอนามัย. คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Standard Operating Procedure : SOP). เล่มที่ 1-9; 2557.
4. กรมอนามัย. แนวทางการประเมินคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Environmental Health Accreditation : EHA); 2558.
5. Stufflebeam, DANIEL L.. The CIPP Model for Evaluation . International Handbook of Educational Evaluation. 2003. [cited 2018 February 1]; 31-62. Available from: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-010-0309-4_4
6. ชัชวาล เรื่องประพันธ์. สถิติพื้นฐาน. ขอนแก่น:ภาควิชาสถิติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา. ขอนแก่น; 2539.